

HE 109/2011 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi puolustusvoimien ravitsemispalvelujen yhtiöittämisestä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki puolustusvoimien ravitsemispalvelujen yhtiöittämisestä. Lailla valtioneuvosto oikeutettaisiin luovuttamaan puolustusvoimien hallinnassa olevaa, ravitsemispalvelujen tuottamiseen liittyvää omaisuutta ja toimintaa perustettavalle osakeyhtiölle, jonka päätoimialana olisivat ravitsemispalvelut. Perustettava osakeyhtiö olisi Suomen valtion koko-

naan omistama ja kuuluisi valtioneuvoston kanslian hallinnonalaan. Puolustusvoimien ruokahuollon palvelukeskuksen henkilöstö siirtyisi osakeyhtiön palvelukseen.

Esitys liittyy valtion vuoden 2012 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYS	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 NYKYTILA	3
1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö	3
1.2 Nykytilan arviointi.....	3
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	4
2.1 Tavoitteet.....	4
2.2 Toteuttamisvaihtoehdot	4
2.3 Keskeiset ehdotukset	5
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	6
3.1 Taloudelliset vaikutukset.....	6
3.1.1 Osakeyhtiön perustaminen.....	6
3.1.2 Omaisuus	6
3.1.3 Yritysvaikutukset.....	7
3.1.4 Vaikutukset liiketoimintaan	7
3.1.5 Vaikutukset asiakkaille ja kilpailutilanteeseen	8
3.1.6 Vaikutukset julkiseen talouteen	9
3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	9
3.2.1 Vaikutukset organisaatioon ja henkilöstöön	9
3.3 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset	10
3.3.1 Vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon	10
3.3.2 Aluekehitysvaikutukset.....	10
4 ASIAN VALMISTELU	10
5 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ	12
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	13
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	13
2 VOIMAANTULO	14
LAKIEHDOTUS.....	15
Laki puolustusvoimien ravitsemispalvelujen yhtiöittämisestä.....	15

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Puolustusvoimien tehtävänä on huolehtia asevelvollisten ylläpitoon kuuluvista ravitsemispalveluista. Asevelvollisuuslain (1438/2007) nojalla palvelustaan suorittavalla on asevelvollisuuslain 100 §:n mukaan oikeus maksuttomaan muonitukseen. Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain (1121/2008) 20 §:n mukaan upseerin virkaan vaadittavia sotatieteiden kandidaatin tutkintoon johtavia ja sotilasammattillisia opintoja suorittavalle annetaan opiskelun ajaksi maksuton muonitus.

Puolustusvoimien ylläpitovastuulla ovat siten asevelvollisuuslain nojalla puolustusvoimissa ja rajavartiolaitoksessa palvelevat varusmiehet palvelusaikanaan, kertausharjoituksissa olevat reserviläiset sekä sotilasvirkaan koulutettavat Maanpuolustuskorkeakoulun opiskelijat. Puolustusvoimat järjestää asevelvollisten ylläpidon myös asevelvollisuuslaissa tarkoitetun ylimääräisen palveluksen ja liikekannallepanon aikaisen palveluksen aikana.

Puolustusvoimat vastaa joukkojen toimintakyvystä kaikissa olosuhteissa. Ruokahuolto on tärkeä tekijä toimintakyvyn säilyttämisessä. Puolustusvoimat on vastuussa joukkojen ravitsemispalvelujen toimivuudesta. Ravitsemispalvelut voidaan järjestää joko omana tai ulkopuolisella palvelutuotannolla. Ravitsemispalvelut järjestetään sekä varuskunta- että maasto-olosuhteissa ja ravitsemispalveluihin sisältyy myös varautuminen poikkeusolojen ravitsemispalvelujen järjestelyihin.

Puolustusvoimien ruokahuollon palvelukeskus on valtakunnallisesti toimiva Suomen suurin julkishallinnon ravitsemispalvelujen tuottaja. Puolustusvoimien ruokahuollon palvelukeskus kuuluu puolustusvoimiin ja on pääesikunnan alainen hallintoyksikkö. Palvelukeskuksen muodostaa Kuopiossa sijaitseva esikunta ja 25 sen alaisuudessa toimivaa, ympäri Suomea sijaitsevaa muonituskeskusta. Palvelukeskuksen laskennallinen liike-

vaihto oli vuonna 2010 noin 64 miljoonaa euroa ja henkilöstömäärä noin 550.

Palvelukeskus huolehtii kokonaisvastuullisesti puolustusvoimien ravitsemispalvelujen tuottamisesta. Palvelukeskus suunnittelee ja tuottaa ravitsemispalvelut varusmiehille varuskuntien muonituskeskuksissa, maastossa ja aluksilla. Palvelukeskus tuottaa myös puolustusvoimien henkilöstöruokailupalvelut sekä ravitsemispalveluihin liittyvät tilaus- ja koulutuspalvelut ja muut asiantuntijapalvelut.

Puolustusvoimien ruokahuollon palvelukeskus aloitti toimintansa 1 päivänä tammikuuta 2006, kun puolustusvoimien ravitsemispalvelut koottiin samaan organisaatioon. Sitä ennen muonituskeskukset olivat osa joukko-osastoja. Palvelukeskuksen perustamisen tavoitteena oli vahvistaa puolustusvoimien ravitsemispalvelujen tutkimus- ja kehittämistoimintaa, organisoida ravitsemispalvelut entistä paremmin vastaamaan kriisiajan tarpeita sekä järjestää ravitsemispalvelut taloudellisesti ja toiminnallisesti liiketalouden periaatteita noudattaen.

1.2 Nykytilan arviointi

Puolustusvoimien ruokahuollon palvelukeskuksen perustaminen kokosi ravitsemispalvelut samaan organisaatioon. Toiminnan kehittäminen, erityisesti keskittäminen, on mahdollistanut puolustusvoimien ravitsemispalvelutuotannon merkittävän tehostamisen ja laadun parantamisen asiakastyytyväisyyden säilyessä korkeana. Toiminnan tehostamisen vuoksi ravitsemispalvelujen tehtävissä olevan henkilöstön määrä on supistunut merkittävästi. Henkilöstön määrän vähentämisestä huolimatta henkilöstön työtyytyväisyys on pysynyt hyvällä tasolla. Toimintaa tulee kuitenkin kehittää edelleen, jos halutaan turvata nykyinen kustannustehokas palvelu muuttuvassa toimintaympäristössä.

Nykyisessä toimintamallissa puolustusvoimat toimii kaikissa tehtävissä eli tilaajana, asiakkaana, tuottajana ja omistajana. Nykyistä toimintamallia voidaan edelleen kehittää ainoastaan rajoitetusti eli se on kehityskaarensa loppuvaiheessa. Nykyinen toiminta tukee vain osin valtiovarainministeriön asetta-

mia palvelukeskuksen perustamisen periaate-
linjauksia.

Puolustusvoimien ruokahuollon palvelu-
keskuksen kehittämistä on valmisteltu puolus-
tusministeriön johdolla vuodesta 2008. Ensin
tehtiin selvitys ravitsemispalvelujen eri
kehittämisvaihtoehdoista ja vuonna 2009 jat-
koselvitys, jossa keskityttiin oman toiminnan
kehittämiseen ja yhtiöittämissä. Edellä
mainittujen selvitysten tekemiseen osallistui-
vat puolustushallinnon edustajien lisäksi val-
tiovarainministeriö ja puolustusvoimien hen-
kilöstöjärjestöt sekä ulkopuolisia asiantunti-
joita. Kehittäminen nykyisellä toimintamal-
lilla on haasteellista. Puolustusvoimien ruo-
kahuollon palvelukeskus on osa puolustus-
voimia ja se on mukautettu monissa keskei-
sissä asioissa puolustusvoimien ydintoimin-
nan vaatimuksiin ja sen edellyttämiin toimin-
tatapa- ja ohjaukselleihin. Nämä eivät tue
parhaalla mahdollisella tavalla kustannuste-
hokkaan ravitsemispalvelutuotannon toimin-
taedellytyksiä.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on puolustusvoimien
toimintojen kustannustehokkuuden kehittä-
minen, toiminnan ja talouden tasapainotta-
minen, puolustusvoimien poikkeusolojen
toimintaedellytysten parantaminen integroi-
malla toimintaa yhteiskunnan avoimen sekto-
rin toimijoiden kanssa sekä valtionhallinnon
tuottavuusohjelman toteuttaminen puolus-
tusministeriön hallinnonalalla yhtiöittämällä
puolustusvoimien ruokahuollon palvelukes-
kus. Yhtiöittäminen luo myös uusia mahdol-
lisuuksia puolustusvoimien ravitsemispalve-
lujen toiminnan, laadun ja palvelujen kehit-
tämiseksi.

Yhtiöittämisen kautta järjestetään puolus-
tusvoimien ruokahuollon palvelukeskuksen
oikeudellinen muoto ja omistus siten, että pe-
rustettava yhtiö toimisi alussa valtion si-
dosyksikkönä, jolloin puolustusvoimat voisi
hankkia siltä palveluja ilman julkisista han-
kinnoista annetun lain (348/2007) mukaista
kilpailutusta. Perustettavalla yhtiöllä olisi yk-
sinoikeus tuottaa puolustusvoimien tarvitse-

mat ravitsemispalvelut. Myöhemmin toimin-
ta avattaisiin asteittain kilpailulle.

Perustettava yhtiö tarjoaisi mahdollisuuden
järjestää puolustusvoimien tarvitsemat ravit-
semispalvelut siten, että puolustusvoimien
resursseja vapautetaan ydintoimintoihin.
Osakeyhtiömuotoisen toiminnan alkuvai-
heessa yhtiön asiakkaina olisi pääasiassa
puolustusvoimat sekä varuskunta-alueilla
toimivat puolustusvoimien kumppanit ja yri-
tykset. Toiminnan vakiinnuttua asiakkuuksia
voitaisiin laajentaa huomioiden kuitenkin
valtion sidosyksikkönä toimiminen alkuvai-
heessa.

Esityksen tavoitteena on, että puolustus-
voimien ravitsemispalveluja kehitetään
markkinaehtoisena toimintana tavoitteena
luoda niistä kilpailukykyinen yhtiö. Yhtiöit-
tämisen seurauksena asevelvollisuuslaissa ja
Maanpuolustuskorkeakoulusta annetussa
laissa puolustusvoimien järjestämisvastuulle
kuuluvat ravitsemispalvelut hankittaisiin pe-
rustettavalta yhtiöltä.

2.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Puolustusvoimien ravitsemispalvelujen ke-
hittämisvaihtoehtoina on puolustusministeri-
össä tarkasteltu toimintamalleja, joissa puolus-
tusvoimien ravitsemispalvelujen tuottaja
olisi osa puolustusvoimia, puolustushallinnon
palvelukeskus nettobudjetoituna virastona,
valtion omistama osakeyhtiö tai ulkopuolinen
palvelujen tuottaja eli palvelut ostettaisiin
osittain tai kokonaan puolustusvoimien ulko-
puolelta.

Toimintamallien arvioinnissa otettiin huo-
mioon puolustusvoimien ravitsemispalvelu-
toiminnalle asetetut poikkeusolojen vaati-
mukset sekä mahdollisuudet tuottaa ravitse-
mispalveluja hallinnonalan ulkopuolisille or-
ganisaatioille. Lisäksi kiinnitettiin huomiota
palvelujen tuottajan tehtäviin kenttämuoni-
tuksen ja maastomuonituksen järjestelyissä
sekä asevelvollisten ja puolustusvoimien
henkilöstön muonitusalan koulutuksessa.

Kustannus-hyötyanalyysin perusteella yh-
tiöittäminen on osoittautunut taloudellisim-
maksi toteuttamisvaihtoehdoksi. Vaihtoehto
on edullisin ja siinä puolustushallinnon ravit-
semispalvelujen kustannukset ovat läpinäky-
vät. Asiakkaan kannalta malli tukee selkeästi

niin sanotun yhden luukun periaatetta. Yhtiömalli soveltuu valtakunnalliseen poikkeusolojen toimintamalliin vähäisin muutoksin. Toimintamallin käyttöönotto vaatii vahvaa muutosjohtamista. Mahdollisuutena nähdään aidon strategisen kumppanuuden muodostuminen tilaajan ja tuottajan välille sekä toiminnan sopeuttamisen mahdollisuus olosuhteiden muuttuessa.

Osakeyhtiön virastoa monipuolisemmat rahoitusmahdollisuudet toisivat joustoa talouden suunnitteluun ja helpottaisivat talouden pitämistä tasapainossa tilanteissa, joissa palveluiden kysyntä vaihtelee. Yhtiömuoto parantaisi myös ravitsemispalvelujen toiminnan ohjausta ottamalla huomioon sen liiketoiminnan ominaispiirteet. Näiden seikkojen ansiosta osakeyhtiöllä olisi nykyistä paremmat valmiudet vastata kilpailun tuomiin haasteisiin sekä reagoida asiakkaidensa muuttuviin tarpeisiin ja kysynnän vaihteluihin.

Osakeyhtiömuoto mahdollistaa riskien tehokkaamman rajaamisen ja hallinnan. Virastona puolustusvoimat ei voi vakuuttaa liiketoimintansa osia eikä riskien hallintaan ole käytettävissä kaikkia yritystoiminnassa mahdollisia riskien rajaamisen tapoja. Viraston toiminta ei lähtökohtaisesti ole liiketoimintaa ja riskien rajaaminen virastopohjaisesti saattaa ehkäistä liiketoiminnallisesti järkevää tapaa toimia.

Ravitsemispalvelujen tuottamiselle syntyvät nykyistä paremmat toiminnalliset edellytykset. Osakeyhtiömuodossa toiminnan ohjaaminen ja kehittäminen on mahdollista sen ominaispiirteiden ehdoilla, mikä parantaa liiketoiminnan kasvumahdollisuuksia ja kilpailukykyä. Liiketoimintaa kehitetään jatkuvasti asiakkaiden tarpeiden mukaan. Toiminnan tavoitteet ja tuloksellisuuden mittarit voidaan asettaa sen luonteelle sopiviksi ja siten liiketoiminnan kehittämistä tukeviksi. Henkilöstön kehittäminen ja palkitseminen voivat tapahtua toiminnan ehdoilla. Johto saa enemmän itsenäisyyttä ja päätösvaltaa kaupallisessa liiketoiminnassa, mikä nopeuttaa päätöksentekoa ja tekee siitä joustavampaa.

Ravitsemispalveluille syntyvät nykyistä paremmat taloudelliset toimintaedellytykset. Rahoituksellinen joustavuus paranee, mikä helpottaa talouden tasapainottamista sekä

myös uusiutumista ja kasvumahdollisuuksien hyödyntämistä esimerkiksi yritysostojen kautta.

Kokonaan uusille alueille myöhemmin avattava liiketoiminta suunnataan asiakastarpeen mukaan niille asiakastoimialoille, joilla yhtiöllä on vahvaa osaamista. Kannattavuutta parannetaan kehittämällä toiminnallista tehokkuutta. Yhtiöittäminen toteuttaa myös hallituksen talouspoliittisen ministerivaliokunnan 6 päivänä maaliskuuta 2009 hyväksymää linjausta, jonka mukaan markkinaehtoista toimintaa harjoitetaan lähtökohtaisesti yhtiömuodossa.

Yhtiöittäminen vähentäisi puolustusvoimien henkilöstöä noin 550 henkilötyövuodella.

2.3 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että puolustusvoimien ruokahuollon palvelukeskuksesta muodostetaan osakeyhtiö. Valtio merkitsisi perustettavan yhtiön koko osakekannan. Yhtiömallinen toiminta on suunniteltu käynnistettäväksi 1 päivänä tammikuuta 2012.

Valtioneuvoston kanslia vastaisi yhtiön omistajaohjauksesta. Omistajaohjauksessa noudatettaisiin valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annettua lakia (1368/2007). Valtio sijoittaisi apporttina yhtiön puolustusvoimien ruokahuollon palvelukeskuksen käyttö- ja vaihto-omaisuuden.

Osakeyhtiön päätoimialana olisivat ravitsemispalvelut. Osakeyhtiö jatkaisi puolustusvoimien ruokahuollon palvelukeskuksen toimintaa.

Puolustusvoimista yhtiöön siirtynyttä henkilöstöä koskisi neljän vuoden suoja-aika, jonka aikana yhtiö ei voisi irtisanoa henkilöstöä tuotannollisista tai taloudellisista syistä, jollei yhtiön tuottamien palvelujen tai tuotteiden määrässä taikka sisällössä tapahdu merkittävää muutosta.

Ravitsemispalvelujen hallittu avaaminen kilpailulle edellyttää suoja-ajan lisäksi siirtymäaika. Se on tärkeä henkilöstön määrän ja rakenteen sopeuttamiseksi kysynnän ja kilpailun edellyttämälle tasolle. Henkilöstön sopeuttamisen kannalta on välttämätöntä, että yhtiön sisällä voidaan tehdä henkilöstösiirtoja toimintojen painopistealueille. Siirtymäai-

ka olisi henkilöstön suoja-ajan päättymisen jälkeen kaksi vuotta.

Yhtiöittämisen jälkeen varuskunnissa normaaliaaikoina tuotettuja ravitsemispalveluja ei enää toteutettaisi puolustusvoimien itse järjestämänä vaan palveluntuottajana toimisi perustettava osakeyhtiö. Puolustusvoimat tekisi perustettavan yhtiön kanssa strategisen kumppanuussopimuksen, joka sisältäisi myös yhtiön tehtävät poikkeusolojen aikana.

Yhtiölle tulisi suoja-aikana yksinoikeusluonteinen asema puolustusvoimien ravitsemispalvelujen tuottamiseen huomioiden kuitenkin voimassa oleva kumppanuussopimus Haminan seudulla. Puolustusvoimien ravitsemispalvelujen yhtiöittämisellä ei vääristettäisi kilpailua ravitsemispalvelujen yleisillä markkinoilla. Perustettavan yhtiön mahdollisuuksia kilpailla ravitsemispalvelujen markkinoilla tulnaisiin rajoittamaan niin pitkään kun sillä on ilman avointa kilpailuttamista aikaansaatu yksinoikeusasema puolustusvoimien ravitsemispalvelujen tuottajana. Suoja-aikana asiakkaana toimisi pääasiassa puolustusvoimat. Muita mahdollisia asiakkaita olisivat esimerkiksi puolustusvoimien kumppanit ja varuskunta-alueilla toimivat yritykset. Muihin kuin omistajiin kohdistuva toiminta rajoittuisi alle 10 %:iin kokonaisuutensa. Suoja-ajan jälkeisenä siirtymäaikaan muut asiakkuudet olisivat mahdollisia laajemmin.

Yhtiöittämistä valmisteltaessa varmistettaisiin, että puolustusvoimille jää riittävä ravitsemispalvelujen hankintaan sekä palvelujen hinnan- ja laadunvalvontaan liittyvä osaaminen.

Puolustusvoimilla säilyisi kokonaisvastuu puolustusvoimien ravitsemispalveluista ja ravitsemispalvelujen poikkeusolojen valmiudesta. Merkittävä osa puolustusvoimien poikkeusolojen ravitsemispalvelujen tuottamisesta jäisi nykyiseen tapaan puolustusvoimien tuottamisvastuulle yhtiöittämisestä huolimatta. Puolustusvoimat vastaisi poikkeusolojen elintarvikehankinnoista, kenttä- ja alusmuonituksesta sekä henkilöstön koulutuksesta näihin tehtäviin. Perustettava yhtiö tuottaisi edellä mainittuun liittyviä palveluja puolustusvoimille.

Perustettavalle yhtiölle asetettaisiin nykyistä vastaavat varautumista ja huoltovarmuutta

koskevat velvoitteet. Perustettavalla yhtiöllä olisi puolustusvoimien kanssa tehtävän sopimuksen perusteella poikkeusolojen ravitsemispalvelujen tuottamis-, suunnittelu-, kehittämis- ja ylläpitotoimintoja koskeva velvoite.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

3.1.1 Osakeyhtiön perustaminen

Yhtiön perustamistoimien valmistelu on käynnissä. Välittömästi lain vahvistamisen jälkeen on tarkoitus perustaa osakeyhtiö ja sijoittaa siihen osakepääoma, jolloin yhtiön toiminta voisi käynnistyä 1 päivänä tammikuuta 2012 alkaen.

Puolustusvoimien ravitsemispalvelujen tuottamiseen liittyvä omaisuus ja toiminta, niihin liittyvät, palvelu-, hankinta- ja toimitussopimukset sekä henkilöstö siirrettäisiin osakeyhtiölle heti, kun yhtiön toiminta on alkanut 1 päivänä tammikuuta 2012. Lisäksi, perustettava yhtiö vuokraa tarpeen mukaan puolustusvoimien ruokahuollon palvelukeskuksen käytössä olevat toimitilat yhtiöittämisen yhteydessä. Ravitsemispalveluihin liittyvän toiminnallisen kokonaisuuden luovutus tapahtuisi liiketoimintasiirtona. Puolustusvoimat vastaisi edelleen sellaisista perustamista edeltävistä velvoitteista, joista ei toisin sovita.

Osakeyhtiön pääomarakenne on tarkoitus muodostaa sellaiseksi, että sillä varmistettaisiin edellytykset tehostaa toimintaa ja harjoittaa kannattavaa liiketoimintaa ottaen huomioon suoja-ajan jäykkyys kulurakenteissa. Siirtymäajan jälkeen yhtiön omavaraisuusaste olisi samalla tasolla kuin kilpailijoilla.

Valtio omistajana asettaisi yhtiöön sijoitetulle pääomalle tuottovaatimuksen.

3.1.2 Omaisuus

Osakeyhtiön aloittava tase olisi noin 16,0 miljoonaa euroa.

Apporttina yhtiöön siirtyisi käyttöomaisuutta 6,4 miljoonaa euroa ja vaihtomaisuutta 0,8 miljoonaa euroa. Vaihtuvia vastaavia yhtiöllä olisi yhteensä 9,6 miljoonaa euroa.

naa euroa ja taseen loppusumma olisi 16 miljoonaa euroa.

Siirrettävä käyttöomaisuus koostuu keittiökoneista ja -laitteista, ravitsemispalvelujen tietojärjestelmistä sekä muusta puolustusvoimien ruokahuollon palvelukeskuksen materiaali- ja käyttöomaisuuskirjanpidossa olevasta kalustosta. Koneiden, laitteiden ja muun kaluston sekä tietojärjestelmien arvostusperusteena on käypä arvo, joka on kirjanpitoarvo. Kenttämuonituksessa käytettävät laitteet jäisivät puolustusvoimien omaisuudeksi. Yhtiölle rakennettaisiin oma tietojenkäsittely-ympäristö ja tiedonsiirtoverkko.

Vaihto-omaisuus koostuu elintarvikkeista, joiden arvostusperusteena on myös käypä arvo.

Apporttiomaisuuden lisäksi valtio sijoittaisi valtion vuoden 2012 talousarviossa momentille 27.01.88 myönnetystä määrärahasta 1,6 miljoonaa euroa uutta pääomaa yhtiöön.

Aloittavan taseen määrä ja rakenne tarkentuu valmistelun edetessä ja apporttiomaisuuden arvostamisen yhteydessä. Apporttiomaisuuden lopullinen arvostus perustuu ennen yhtiöittämistä laadittavaan tilinpäätökseen. Riippumattomalta tilintarkastajalta pyydetään luovutettavasta omaisuudesta osakeyhtiölain (624/2006) edellyttämä niin sanottu apporttlausunto.

3.1.3 Yritysvaikutukset

Ravitsemispalvelutoiminta on tarkoitus siirtää puolustusvoimilta perustettavalle yhtiölle liiketoimintasiirtona. Liiketoimintasiirto voidaan toteuttaa elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) 52 d §:ssä mainituin edellytyksin ja jatkuvuusperiaatetta noudattaen ilman veroseuraamuksia.

Arvonlisäverolain (1501/1993) 19 a §:n mukaan arvonlisäverotuksessa ei pidetä myyntinä liikkeen tai sen osan luovutuksen yhteydessä tapahtuvaa tavaroiden ja palveluiden luovuttamista liiketoiminnan jatkajalle, joka ryhtyy käyttämään luovutettuja tavaroita ja palveluita vähennykseen oikeuttavaan tarkoitukseen. Perustettava yhtiö olisi muiden osakeyhtiöiden tapaan arvonlisäverovelvollinen.

Valtion toimintoja koskevan tiukemman julkisuus sääntelyn poistumisen vuoksi yhtiön

asema olisi samankaltainen kuin muiden osakeyhtiöiden asema. Verotuksellisesti osakeyhtiö tulisi samaan asemaan muiden osakeyhtiöiden kanssa eli olisi tuloverolain (1535/1992) 1 §:n 3 momentin sekä 3 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla tuloverovelvollinen.

3.1.4 Vaikutukset liiketoimintaan

Tehtyjen analyysien perusteella yhtiöllä olisi edellytykset kannattavaan liiketoimintaan. Kilpailukyvyyn ja kasvun turvaamiseksi liiketoiminnan harjoittamisen ja kehittämisen edellytysten tulisi olla samankaltaiset kuin kilpailijoilla. Käytännössä tämä merkitsee muun muassa omaa tasetta ja muiden alalla toimivien yritysten kanssa vertailukelpoisia työehtosopimuksia.

Yhtiöittäminen muuttaa kustannusrakennetta siten, että osakeyhtiölle tulee eräitä lisäkustannuksia verrattuna toimintaan valtion laitoksen osana, mutta ne määräytyvät samoin perustein kuin yksityisten kilpailijoiden. Tällaisia kustannuksia syntyy lähinnä verotuksesta, työttömyys-, tapaturma- ja vahinkovakuutusmaksuista ja henkilösivukuluista. Toisaalta muun muassa eläkekustannukset alenevat, koska ne määräytyvät yhtiöittämisen jälkeen samoin perustein kuin yksityisellä sektorilla.

Yhtiöittäminen mahdollistaa ravitsemispalveluiden kehittämisen tehokkaaksi, kilpailukykyiseksi ja asiakaslähtöiseksi. Yhtiömuotoisena resursseja on helpompi ja nopeampi ohjata ja kohdistaa asiakastarpeiden mukaisesti. Mahdollisuus kehittää liiketoimintaa sen ylijäämällä parantaisi myös asiakkaan näkökulmasta palvelutarjontaa.

Toiminnan riippumattomuus korostuu toimittaessa erillisenä yhtiönä. Osakeyhtiö voi nykyistä helpommin solmia kumppanuuksia. Alihankinta ja erilaiset tarvikkeiden hankinnat olisi helpompi toteuttaa, kun kilpailutuksessa sovelletaan yksityisen sektorin käytäntöjä.

Varusmiesten määrä ja sitä kautta puolustusvoimien ravitsemispalveluiden tarve tulevat tulevaisuudessa vähenemään. Osakeyhtiön tulisi voida korvata volyymin vähenemistä hankkimalla uusia asiakkaita puolustusvoimien ulkopuolelta. Valtionhallinto ja

kunnat muodostavat yhtiön potentiaalisimman uuden asiakaskunnan.

3.1.5 Vaikutukset asiakkaille ja kilpailutilanteeseen

Edellä tarkoitettujen suoja-ajan ja siirtymäajan aikana perustettavan yhtiön palveluiden käyttäjänä olisi pääasiassa asiakkuuteen sitoutunut puolustusvoimat. Suoja-ajan ja kahden vuoden siirtymäajan jälkeen puolustusvoimat solmisi asiakassuhteensa yhtiöön vapaaehtoisesti ja asiakkuus perustuisi asiakaskohtaiseen sopimukseen. Yhtiön sopimusasiakkaina olisivat puolustusvoimien pääesikunta, puolustushaarat ja joukko-osastot. Myös rajavartiolaitoksella olisi oikeus olla perustettavan yhtiön sopimusasiakas ottaen huomioon rajavartiolaitokselle rajavartiolain (578/2005) 25 §:ssä säädetty sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävät. Loppuasiakkaita olisivat varusmiehet, reserviläiset, Maanpuolustuskorkeakoulun opiskelijat ja puolustusvoimien henkilöstö sekä muut varuskunnissa työskentelevät sidosryhmät.

Perustettavan yhtiön palvelut olisivat maksullisia puolustusvoimille 1 päivästä tammikuuta 2012 alkaen. Perustettava yhtiö tarjoaisi palveluja sekä suomen että ruotsin kielellä.

Ravitsemispalvelut luokitellaan toimialana osaksi hotelli-, ravintola- ja catering-alaa. Catering-alaan luetaan henkilöstöravintolat ja laitusruokalat sekä pito- ja ateriapalvelut.

Perustettavan yhtiön liiketoiminta pyritään organisoimaan siten, että yhtiö on sopeutettavissa osaksi normaalia catering-toimialaa Suomessa. Julkinen sektori kattaa vielä valtaosan Suomen catering-markkinoista. Alan suurimpia yksityisiä toimijoita Suomessa ovat Fazer Food Services ja Sodexo. Perustettava yhtiö olisi kolmanneksi suurin toimija alalla. Muita valtionhallinnon ravitsemispalveluita tuottavia yksiköitä ovat Rikosseuraamislaitos (vankilat) ja Rajavartiolaitos. Rajavartiolaitoksella on kolme muonituskeskusta asevelvollisuuslain nojalla palvelevien varusmiesten ja reserviläisten muonittamista varten. Markkinoilla olisi tilaa uudelle merkittävälle toimijalle. Ala on kasvanut 1990-luvulla erityisesti yritysten, virastojen ja laitosten henkilöstöruokaloitten ulkoistamisen ansiosta. Jatkossa suurin potentiaali liittyy

kuntien ravitsemispalveluiden ulkoistamiseen.

Verrattuna yksityisiin kilpailijoihin puolustusvoimien ruokahuollon palvelukeskuksen palkat, eläke- ja lomaedut ovat huomattavasti toimialaa paremmat. Henkilöstön määrää verrattaessa on huomioitava palvelukeskuksen toiminnan keskittyminen suurempiin yksiköihin ja useampiin aterioihin päivässä (verrattuna henkilöstöruokailuun), mikä kuitenkin luo hyvät edellytykset henkilöstön tehokkaaseen ja joustavaan käyttöön.

Yhtiön mahdollisuuksia ovat asiakaskunnan ja palveluiden laajentaminen. Yhtiö tarvitsee riittävästi aikaa toiminnan sopeuttamiseen, ennen kuin se kykenee tasapuoliseen kilpailuun markkinoilla.

Yhtiöllä olisi toimintavapauksien lisääntymässä nykyistä joustavammat ja monipuolisemmat mahdollisuudet kehittää toimintaansa. Toimintansa alkuvaiheessa henkilöstön neljän vuoden suoja-ajan yhtiö tarjoaisi palveluitaan pääasiassa puolustusvoimille ja varuskunta-alueella toimiville mahdollisille muille asiakkaille. Yhtiö toimisi omistajana olevan valtion sidosyksikkönä, jolloin puolustusvoimien ei tarvitse noudattaa julkisista hankinnoista annetun lain mukaista hankintamenettelyä ostaessaan palveluita yhtiöstä. Yhtiön kannalta tämä merkitsisi, että asiakaskunta on toiminnan alkaessa vakaa, ja että palvelujen kehittämisessä voidaan keskittyä puolustusvoimien ja mahdollisten muiden asiakkaiden tarpeisiin. Suoja-ajan jälkeen kahden vuoden siirtymäajan muuttamat asiakkuudet olisivat mahdollisia laajemmin.

Julkisista hankinnoista annetun lain 10 §:n nojalla lakia ei sovelleta hankintoihin, jotka hankintayksikkö tekee siitä muodollisesti erilliseltä ja päätöksenteon kannalta itsenäiseltä yksiköltä, jos hankintayksikkö yksin tai muiden hankintayksiköiden kanssa valvoo yksikköä samalla tavoin kuin se valvoo omia toimipaikkojaan ja jos yksikkö harjoittaa pääosaa toiminnastaan niiden hankintayksiköiden kanssa, joiden määräysvallassa se on.

Myöhemmin suoja-ajan ja siirtymäajan jälkeen osakeyhtiö toimisi täysin markkinaehtoisesti. Tällöin asiakkaiksi voisivat tulla valtionhallinnon lisäksi mahdollisesti esimerkiksi kunnat. Toiminnan merkittävä laajentaminen johtaa siihen, ettei perustettava

yhtiö enää olisi omistajiensa sidosyksikkö, mikä merkitsisi puolustusvoimien ravitsemispalvelujen kilpailuttamisvelvoitetta.

3.1.6 Vaikutukset julkiseen talouteen

Puolustusvoimien ravitsemispalveluiden yhtiöittäminen edellyttää valtion talousarvioon otettavaa määrärahaa perustamiseen liittyviä menoja varten 6,0 miljoonaa euroa, josta valtion rahoittama puolustusvoimien sijoitus perustettavan yhtiön osakkeiden merkintähinnan ja muun oman pääoman sekä yhtiöittämiseen ja omistajajärjestelyihin liittyvien menojen maksamiseen olisi 1,6 miljoonaa euroa.

Yhtiöön siirtyvän henkilöstön eläkkeet turvataan yhtiön ottamalla vakuutuksella. Valtio korvaisi yhtiölle lisäeläketurvasta aiheutuvat kulut kertakorvauksena. Tarvittava summa on suuruudeltaan noin 4,4 miljoonaa euroa. Yhtiöittäminen siirtäisi puolustusvoimien ravitsemispalvelujen tuottamisen valtion budjettitalouden ulkopuolelle. Yhtiöittämisellä lisätään toiminnan palvelu- ja kilpailukykyä sekä kannattavuutta.

Henkilöstön palvelussuhteen menetettyjä etuja korvataan henkilöstölle henkilöstöjärjestöjen kanssa saavutettavan neuvottelutuloksen mukaisesti joko vuoden 2012 täydentävässä talousarvioesityksessä tai vuoden 2012 lisätalousarvioesityksessä.

Yhtiö toimisi valtioneuvoston kanslian omistajaohjauksessa. Yhtiöittämisellä ei olisi vaikutusta valtion talousarviosta puolustusvoimille myönnettävään määrärahan mitoitukseen. Suoja-aikana yhtiö olisi valtion yksin- tai enemmistöomistuksessa. Siirtymäaikana valtiolla olisi mahdollisuus luopua omistuksesta kokonaan tai osittain.

3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

3.2.1 Vaikutukset organisaatioon ja henkilöstöön

Puolustusvoimien ruokahuollon palvelukeskuksen henkilöstö siirtyy kokonaisuudessaan osakeyhtiön palvelukseen vanhoina työntekijöinä. Siirtyvän henkilöstön määrä on yhteensä noin 550 henkilötyövuotta.

Kaikki henkilöt siirtyvät perustettavan yhtiön palvelukseen työsopimussuhteeseen. Puolustusvoimien virka- ja työsopimussuhteinen henkilöstö siirtyisi tämän lain voimaan tullessa osakeyhtiön palvelukseen työsuhteeseen. Määräaikainen henkilöstö siirtyisi määräaikansa jäljellä olevaksi ajaksi osakeyhtiön palvelukseen määräaikaiseen työsopimussuhteeseen.

Puolustusvoimien ruokahuollon palvelukeskuksen virat lakkaisivat ja niihin perustuvat virkasuhteet sekä määräaikaiset virkasuhteet päättyisivät ilman irtisanomista. Virkojen lakkaaminen ja virkasuhteiden päättymisen eivät edellyttäisi suostumusta.

Henkilöstön asemaan sovelletaan, mitä valtioneuvoston periaatepäätöksessä valtion henkilöstön aseman järjestämisestä organisaatiomuutostilanteissa määrätään.

Osakeyhtiössä henkilöstön työsopimussuhteiden ehdot määräytyvät työsopimusten ja osakeyhtiössä noudatettavan työehtosopimuksen mukaan. Puolustusvoimista yhtiöön siirtynyttä henkilöstöä koskisi neljän vuoden suoja-aika, jonka aikana yhtiö ei voisi irtisanoa henkilöstöä tuotannollisista tai taloudellisista syistä jollei yhtiön tuottamien palvelujen tai tuotteiden määrässä taikka sisällössä tapahdu merkittävää muutosta. Puolustusvoimista perustettavan osakeyhtiön palvelukseen siirtyvään henkilöstöön sovelletaan tätä henkilöstöä edustavien järjestöjen kanssa neuvoteltuja henkilöstöperiaatteita ja muita välttämättömiä ehtoja, joiden tarkoituksena on antaa siirtyvälle henkilöstölle aikaa sopeutua uuteen toimintatapamalliin.

Puolustusvoimien henkilöstö siirtyisi valtion eläkejärjestelmästä yksityisen alan eläkejärjestelmän piiriin.

Eläke-etujen kompensoinnissa noudatettaisiin samaa käytäntöä kuin vastaavan kaltaisissa valtionhallinnon toimialarationalisointi, liikelaitostamis- tai yhtiöittämistapauksissa. Periaatteena olisi, että siirtyvän henkilöstön valtion niin sanotun vanhan edunsaajan parempi eläketurva turvattaisiin lisäeläkejärjestelyin. Siirtyvän henkilöstön eläketurva kateetaan erillisellä vakuutuksella. Vakuutus on voimassa vain, jos henkilö siirtyy eläkkeelle perustettavasta yhtiöstä tai jos palvelussuhde yhtiöön päättyy henkilöstä riippumattomista syistä. Vakuutus koskee yhtiön palvelukseen

siirtyviä henkilöitä, jotka ovat olleet puolustusvoimien palveluksessa 31 päivänä joulukuuta 2011.

Henkilöstön tarve määräytyy palvelutuotannon määrän ja yhtiön kilpailutilanteen mukaan normaalien yhtiömuotoisen liiketoiminnan toimintaperiaatteiden mukaisesti.

Osakeyhtiö organisoidaan niin, että riippumattomuuteen liittyvät tavoitteet saavutetaan. Toimitusjohtaja on osakeyhtiön lakisääteinen toimielin. Toimitusjohtajan asemasta ja toimesta sovitaan toimitusjohtajasopimuksessa.

3.3 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

3.3.1 Vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon

Perustettavan yhtiön henkilöstöstä suurin osa olisi naisia. Miehiä henkilöstöstä olisi 11 %. Yhtiöittämisellä ei arvioida olevan vaikutuksia eri sukupuolten kannalta.

3.3.2 Aluekehitysvaikutukset

Puolustusvoimien ruokahuollon palvelukeskuksella on tällä hetkellä toimintaa eri puolilla Suomea 25 eri muonituskeskuksessa, joista eteläisin on Raaseporissa ja pohjoisin Sodankylässä. Osakeyhtiö jatkaisi toimintaansa edelleen nykyisillä paikkakunnilla, eikä välittömiä muutostarpeita ole. Liiketoiminnan kasvuodotukset jakaantuvat eri osiin maata. Ehdotuksella ei olisi vaikutusta puolustusvoimien muuhun organisaatioon. Puolustusvoimien mahdollisilla huomattavilla organisaatiomuutoksilla on vaikutusta yhtiön toimintaan.

4 Asian valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu puolustusministeriössä yhteistyössä puolustusvoimien, valtiovarainministeriön, valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosaston ja puolustusvoimien henkilöstöjärjestöjen kanssa. Asianosaisia on kuultu valmistelun aikana.

Taluspoliittinen ministerivaliokunta on 24 päivänä kesäkuuta 2010 puoltanut puolustusvoimien ruokahuollon kehittämisen jatkamista tavoitteena toiminnan yhtiöittäminen valtion kokonaan omistamaksi osakeyhtiöksi ai-

kaisintaan 1 päivänä heinäkuuta 2011. Taluspoliittinen ministerivaliokunta on käsitellyt asiaa uudestaan 25 päivänä lokakuuta 2011, jolloin asia jätettiin pöydälle ja siirrettiin 3 päivänä marraskuuta 2011 pidettävään taluspoliittisen ministerivaliokunnan kokoukseen.

Hallituksen esityksestä on käyty yhteistoiminnasta valtion virastoissa annetun lain (651/1988) mukaiset neuvottelut osakeyhtiöön siirtyvän henkilöstön kanssa.

Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunto valtiovarainministeriöltä, oikeusministeriöltä, valtioneuvoston kanslialta, työ- ja elinkeinoministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, Pääesikunnalta, Rajavartiolaitoksen esikunnalta, puolustusvoimien ruokahuollon palvelukeskukselta, henkilöstöjärjestöiltä, Kilpailuvirastolta ja Elinkeinoelämän keskusliitto EK:lta.

Lausunnoista laadittu tiivistelmä on julkaistu puolustusministeriön internet-sivulla (www.defmin.fi).

Henkilöstöjärjestöt suhtautuvat esitykseen varauksellisesti. Henkilöstöjärjestöt epäilevät, ettei yhtiöittämisen taloudellisia vaikutuksia ole riittävästi tutkittu tai ilmenneitä ongelmia ratkaistu.

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry:n mielestä puolustusvoimien ruokahuollon tulee jatkua edelleenkin itsenäisenä toimintana, eikä toimintoja pidä siirtää perustettavaan valtion yhtiöön. Liitto edellyttää, että henkilöstöön noudatetaan siirtymähetkestä alkaen perustettua yhtiötä sitovaa ja henkilöstöä edustavien järjestöjen kanssa solmittavaa omaa työehtosopimusta. Liitto pitää merkittävänä kysymyksenä sitä, miten turvataan henkilöstön palvelussuhteen ehdot ja palkkaus siten, ettei ministeriö siirry halvempaan työehtosopimukseen ja näin ollen syyllisty sopimuskeinotteluun. Perusteluista tulisi löytyä myös kirjaus yhtiötä sitovasta aiesopimuksesta, missä määriteltäisiin keskeisiä henkilöstöön liittyviä asioita yhtiöittämislanteessa.

Maanpuolustuksen Henkilökuntaliitto MPHL ry ja Palkansaajajärjestö Pardia ry pitävät tärkeänä, että henkilöstön sitouttamiseksi tulevan yhtiön toimintaan hallituksen esityksen perusteluihin kirjattaisiin takuulausekkeet henkilöstön palkkauksesta puolustusministeriön 28 päivänä kesäkuuta 2011

tekemän päätöksen mukaisesti. Molemmat järjestöt esittävät, että yhtiön aloittamisen ajankohtaa siirretään vuodella eteenpäin, koska henkilöstöä koskevissa neuvotteluissa ei ole päästy yhteisymmärrykseen. Lisäksi olisi huomioitava puolustusvoimaudistuksen vaikutukset yhtiöittämisessä. Järjestöt esittävät, että lakiehdotukseen sisällytettäisiin säännös henkilöiden siirtymisestä osakeyhtiön palvelukseen vanhoina työntekijöinä.

Useat lausunnonantajat ottivat kantaa esityksessä ehdotettuihin suoja- ja siirtymäaikoihin sekä palveluiden avaamiseen kilpailulle. Lausunnonantajat pitivät tärkeänä, että perustettava yhtiö ei saa omaisuuden aliarvostamisen ja taseen rakenteen perusteella keinotekoista kilpailuetua muihin yksityisiin toimijoihin nähden. Kilpailuvirasto, työ- ja elinkeinoministeriö sekä Elinkeinoelämän keskusliitto EK pitivät ongelmallisena erityisesti neljän vuoden suoja-ajan jälkeistä kahden vuoden siirtymäaikaa.

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry kannattaa esitettyä neljän vuoden suoja-aikaa sekä kahden vuoden sopeuttamisaikaa henkilöstölle. Liitto pitää hyvänä, että esityksessä viitataan valtioneuvoston periaatepäätökseen valtion henkilöstön aseman järjestämisestä organisaatiomuutostilanteissa. Liitto toivoo, että henkilöstön suoja-ajan sisältöä avattaisiin esityksen perusteluissa enemmän.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että ainakin toiminnan alkuvaiheessa puolustusvoimien ruokahuolto on suunniteltu toteutettavan täysin valtion sisäisenä toimintana siten, ettei perustettava yhtiö tarjoa palveluita lainkaan markkinoilla. EU:n valtioneuvoston näkökulmasta kyse on tuolloin julkisen toimijan sisäisestä työnjaosta, jolloin toiminnalla ei lähtökohtaisesti ole kilpailua vääristävää vaikutusta.

Työ- ja elinkeinoministeriö huomauttaa kuitenkin, että jos perustettava yhtiö myy ruokahuoltopalveluita myös markkinoilla, saattavat EU:n valtioneuvoston säännöt tulla sovellettavaksi, siitä huolimatta vaikka edellä selostettu hankintalainsäädännön mukainen sidosyksikkömääritelmä täyttyy ja niin sanottu 10 %:n raja ei ylittyisi.

Myös pääesikunta kiinnittää lausunnossaan huomiota perustettavan yhtiön sidosyksikköasemaan ja siihen, että lakiehdotukseen ei ole

otettu määräyksiä siirtyvän henkilöstön suoja-ajasta. Tämä koskee myös kahden vuoden siirtymäaikaa. Pääesikunnan käsityksen mukaan esitysluonnoksessa tulisi ottaa enemmän kantaa mahdollisiin yhtiön omistuspohjan muutoksiin ja sen vaikutuksiin sidosyksikköasemaan.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n näkemyksen mukaan perustettavan yhtiön tulisi kilpailla palvelusopimuksista tasapuolisesti muiden alan toimijoiden kanssa, eikä sille tulisi sallia sopimusta suoraan ilman kilpailutusta.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n mukaan esitetyllä toimintamallilla vääristettäisiin alan kilpailua. Koska yhtiön sallittaisiin jo ylipitkinä suoja- ja siirtymäaikana tarjota palvelujaan myös markkinoille siinä määrin kuin kilpailuttamisveloitteen välttämisen tarkoituksessa on mahdollista, yhtiö kilpailisi markkinoilla hyödyntäen yksinoikeusasemaa. Jos yhtiö kuitenkin perustetaan, esitettynä neljän vuoden suoja-aikana sen tulisi liiton mukaan tehostaa toimintojaan toimimalla pelkästään puolustusvoimien ruokailupalvelujen tuottajana. Liiton mukaan erityistä kahden vuoden siirtymäaikaa ei tarvita.

Valtioneuvoston kanslia korostaa sitä, että tulevan yhtiön tase muodostetaan riittävän vahvaksi, jotta yhtiö selviää alkuvuosien suoja-ajan yli ilman omistajan lisäpääomituksia. Valtioneuvoston kanslian näkemyksen mukaan perustettavan yhtiön liiketoiminta on hyvin herkkä liikevaihdon muutoksille. Kustannusrakenne on pääosin kiinteä ja marginaalit ohuet. Lisäksi yhtiö ei pysty suoja-aikana sopeuttamaan toimintaansa esimerkiksi henkilöstökulujen osalta eikä hankkimaan merkittävästi puolustusvoimien ulkopuolista liikevaihtoa.

Puolustusvoimien ruokahuollon palvelukeskuksen mukaan lakiesityksessä olisi syytä tarkentaa perustettavan yhtiön mahdollisuutta valmistautua kilpailuympäristöön ja tarjota palvelua ulkopuolisille toimijoille, eikä yhtiölle tulisi asettaa erityisveloitteita sen osalta.

Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan perustettava yhtiö saisi kilpailuetua, jos se omistaisi suurkeittolaitteet. Myös Elinkeinoelämän keskusliitto EK pitää toimivan kilpailun näkökulmasta perustellumpana, että

käyttöomaisuus jää puolustusvoimien omistukseen, ja on muidenkin potentiaalisten toimijoiden käytettävissä.

Kilpailuvirasto huomauttaa, että kilpailuneutraaliteetin toteutumisen näkökulmasta viranomaisten ei tulisi asettaa markkinoilla toimivia omia organisaatioitaan edullisempaan asemaan suhteessa muihin markkinoilla toimiviin osapuoliin.

Lausunnoissa esitettyjä huomautuksia on mahdollisuuksien mukaan otettu huomioon esitysehdotusta viimeisteltäessä.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2012 talousarvioon ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1 §. *Luovutusvaltuus ja perustettava osakeyhtiö.* Pykälän mukaan valtioneuvosto valtuutettaisiin luovuttamaan puolustusvoimien hallinnassa olevaa puolustusvoimien ravitsemispalvelujen tuottamiseen liittyvää omaisuutta ja toimintaa perustettavalle osakeyhtiölle. Valtioneuvosto valtuuttaisi tämän mukaisesti puolustusministeriön hoitamaan luovutusjärjestelyt.

Valtio merkitsisi osakeyhtiön osakkeet. Osakeyhtiö kuuluisi valtioneuvoston kanslian hallinnonalaan. Perustettavan osakeyhtiön toimialana olisivat ravitsemispalvelut kuten laitosruokala- ja henkilöstöravintolapalvelut, tilaus- ja juhlapalvelut, ravitsemispalvelut maasto-olosuhteissa ja poikkeusoloissa sekä muut tukipalvelut.

2 §. *Luovutuksen ehdot.* Valtioneuvosto yksilöisi luovutettavan omaisuuden ja määrittäisi sen arvon sekä päättäisi ehdoista, joilla luovutus tapahtuu. Pykälää on tulkittava suhteessa osakeyhtiölakiin siten, että valtioneuvosto päättäisi siitä, mikä yleisten kirjanpitoperiaatteiden mukainen arvo omaisuudelle merkitään yhtiön perustamissopimuksessa. Luovutus tapahtuisi valtioneuvoston valtuutuksen perusteella erillisellä luovutuskirjalla, jossa luovutettava varallisuus yksilöidään. Luovutus tehtäisiin lain vahvistamisen jälkeen ja tulisi voimaan yhtiön aloittaessa toimintansa lain voimaantulon kanssa samanaikaisesti.

Valtioneuvosto päättäisi myös muista omaisuuden luovuttamiseen ja osakeyhtiön muodostamiseen liittyvistä järjestelyistä.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvosto päättäisi, mikä osa omaisuudesta luovutetaan osakeyhtiön osakkeita vastaan. Luovutus tehtäisiin apporttiomaisuuden luovutuksena perustettavaan osakeyhtiön, mitä vastaan valtio merkitsisi osakeyhtiön kaikki osakkeet. Osakeyhtiölle apporttina siirrettävän omaisuuden arvo olisi noin 7,2 miljoonaa euroa.

3 §. *Verotus.* Perustettava osakeyhtiö olisi muiden osakeyhtiöiden tapaan verotettava, ja

sen katsottaisiin jatkavan puolustusvoimien ruokahuollon palvelukeskuksen toimintaa.

4 §. *Vastuu sitoumuksista.* Sen jälkeen, kun omaisuus olisi siirretty osakeyhtiöön, yhtiö ottaisi vastatakseen puolustusvoimien ruokahuollon palvelukeskuksen tekemistä sellaisista palvelu-, hankinta- ja toimitussopimuksista sekä muista niiden kaltaisista sitoumuksista, jotka koskevat osakeyhtiölle luovutettua omaisuutta ja sille siirtyvää palvelutoimintaa. Koska velallinen voi vaihtua vain velkojan suostumuksella, vastaisi valtio edelleen sellaisista perustamista edeltävistä velvoitteista, joista ei toisin sovita. Pykälällä varmistettaisiin palvelujen tarjonnan jatkuvuus yhtiöittämisen yhteydessä.

5 §. *Henkilöstön palvelusuhteet.* Pykälän 1 momentin nojalla puolustusvoimien ruokahuollon palvelukeskuksessa lain voimaan tullessa oleva henkilöstö siirtyisi kokonaisuudessaan ilman erillistä suostumusta osakeyhtiön palvelukseen.

Pykälän 2 momentin mukaan määräaikaisessa virka- ja työsopimussuhteessa puolustusvoimien ruokahuollon palvelukeskuksessa olevat henkilöt siirtyisivät osakeyhtiön palvelukseen työsopimussuhteeseen siirtymishetkellä jäljellä olevaksi ajaksi.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, mitä työsopimussuhteen ehtoihin sovelletaan. Puolustusvoimista osakeyhtiön palvelukseen siirtyvään henkilöstöön sovelletaan periaatteita, joiden tarkoituksena on antaa tälle henkilöstölle aikaa sopeutua uuteen toimintatapamalliin. Osakeyhtiön työsopimussuhteiden ehdot määräytyvät työsopimusten ja yhtiössä noudatettavan työehtosopimuksen mukaan.

Pykälän 4 momentin mukaan puolustusvoimien ruokahuollon palvelukeskuksen virrat lakkaavat ja niihin perustuvat virkasuhteet sekä määräaikaiset virkasuhteet päättyvät ilman irtisanomista. Virkojen lakkaaminen ja virkasuhteiden päättyminen eivät edellyttäisi suostumusta.

Pykälän 5 momentin sisältämän säännöksen mukaan siirtyvän henkilöstön valtion niin sanotun vanhan edunsaajan parempi eläketurva turvattaisiin lisäeläkejärjestelyin. Siirtyvän henkilöstön eläketurva katettaisiin eril-

lisellä vakuutuksella. Vakuutus on voimassa vain, jos henkilö siirtyy eläkkeelle perustetavasta yhtiöstä tai jos palvelussuhde yhtiöön päättyy henkilöstä riippumattomista syistä. Vakuutus koskisi yhtiön palvelukseen siirtyviä henkilöitä, jotka ovat olleet puolustusvoimien palveluksessa 31 päivänä joulukuuta 2011.

6 §. Voimaantulo ja siirtymäsäännös. Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta ja toimenpiteistä, joihin valtioneuvosto ja puolustusvoimat voisivat ryhtyä valmistellakseen osakeyhtiön perustamista.

Puolustusvoimista yhtiöön siirtynyttä henkilöstöä koskisi neljän vuoden suoja-aika, jonka aikana yhtiö ei voisi irtisanoa henkilös-

töä tuotannollisista tai taloudellisista syistä, jollei osakeyhtiön tuottamien palvelujen tai tuotteiden määrässä taikka sisällössä tapahdu merkittävää muutosta. Taloudellisista ja tuotannollisista irtisanomisperusteista säädetään lisäksi työsopimuslain (55/2001) 7 luvun 3 §:ssä.

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

*Lakiehdotus***Laki****puolustusvoimien ravitsemispalvelujen yhtiöittämisestä**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Luovutusvaltuus ja perustettava osakeyhtiö

Valtioneuvosto oikeutetaan luovuttamaan puolustusvoimien hallinnassa olevaa, ravitsemispalvelujen tuottamiseen liittyvää omaisuutta ja toimintaa perustettavalle osakeyhtiölle, jonka päätoimialana olisivat ravitsemispalvelut.

Valtio merkitsee osakeyhtiötä perustettaessa kaikki sen osakkeet.

2 §

Luovutuksen ehdot

Valtioneuvosto yksilöi luovutettavan omaisuuden ja määrittää sen arvon sekä päättää ehdoista, joilla luovutus tapahtuu. Valtioneuvosto päättää myös muista omaisuuden luovuttamiseen ja osakeyhtiön muodostamiseen liittyvistä järjestelyistä.

Valtioneuvosto päättää, mikä osa omaisuudesta luovutetaan osakeyhtiöön osakkeita vastaan.

3 §

Verotus

Perustettavan osakeyhtiön tuloverotuksessa noudatetaan soveltuvin osin elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) 52 d §:ssä tarkoitettua liike-toimintasiirtoa koskevia säännöksiä.

4 §

Vastuu sitoumuksista

Osakeyhtiö vastaa niistä palvelu-, hankinta- ja toimitussopimuksista sekä muista niiden kaltaisista sitoumuksista, joihin puolustusvoimat on valtion puolesta sitoutunut ja jotka koskevat osakeyhtiölle luovutettua omaisuutta ja sille siirtyvää palvelutoimintaa.

Valtiolla on toissijainen vastuu perustettavalle osakeyhtiölle 1 momentin mukaan siirtyvistä velvoitteista, jollei vastapuoli hyväksy vastuiden siirtymistä yhtiölle. Yhtiö on velvollinen korvaamaan valtiolle, mitä valtio on tämän momentin perusteella suorittanut.

5 §

Henkilöstön palvelussuhteet

Puolustusvoimien ruokahuollon palvelukeskuksessa tämän lain voimaan tullessa olevat virka- ja työsopimussuhteiset henkilöt siirtyvät perustettavan osakeyhtiön palvelukseen työsopimussuhteeseen.

Määräaikaisessa virka- ja työsopimussuhteessa olevat henkilöt siirtyvät osakeyhtiön palvelukseen työsopimussuhteeseen siirtymähetkellä jäljellä olevaksi ajaksi.

Työsuhteen ehtoihin siinä osakeyhtiön työsopimussuhteisessa tehtävässä, johon työntekijä 1 momentin nojalla siirtyy, sovelletaan, mitä yhtiötä sitovassa työehtosopimuksessa sovitaan tai mitä laissa säädetään tai sen nojalla säädetään tai määrätään.

Osakeyhtiön palvelukseen siirtyvien puolustusvoimien virkamiesten virat lakkaavat tämän lain tullessa voimaan. Viran lakatessa virkamiehen virkasuhde päättyy ilman irtisanomista.

Osakeyhtiön palvelukseen siirtyvien virka- ja työsopimussuhteisten henkilöiden siirtymishetkellä ansaittu eläketurva katetaan lisäeläkejärjestelyin.

6 §

Voimaantulo ja siirtymäsäännös

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Sen lisäksi, mitä työsopimuslain (55/2001) 7 luvun 3 §:ssä säädetään, perustettava osakeyhtiö ei neljän vuoden aikana tämän lain voimaantulosta voi irtisanoa puolustusvoimien ruokahuollon palvelukeskuksesta siirtynyttä henkilöstöä tuotannollisista tai taloudellisista syistä, jollei osakeyhtiön tuottamien palvelujen tai tuotteiden määrässä taikka sisällössä tapahdu merkittävää muutosta.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 4 päivänä marraskuuta 2011

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Puolustusministeri *Stefan Wallin*